

דו"ח למועצת

רשות נחל הירקון

ישיבה מס' 19

כ"ג באב תשנ"ט, 5.8.99

מפלס המים בבריכת הנופרים דומה למה שהיה בעבר

בזכות הזרמת מים לחקלאים וסכרון באל מיר

צילם: יונתן רז - יולי 1999

כתבו, לקטו, ערכו והדפיסו – צוות רשות נחל הירקון
דוד פרגמנט, רוזי רז, יונתן רז, פיליפ רובינזפט, עליזה ברקן

תוכן ענינים

עמוד

5	הזמנה לישיבת מועצת הרשות מס' 19
7	פרוטוקול ישיבה מס' 18
10	מצוקת המים
14	א. דיווחים לישיבת מועצת רשות נחל הירקון, ישיבה מס' 19, 5.8.99
15	1. שוטף
15	1.1 ריכוז עבודות
15	1.2 פיקוח
16	1.3 פיקוח על תשתיות
17	1.4 פיקוח על חקלאים
18	2. מים – ניטור איכות המים בנחל הירקון
18	2.1 ניטור איכות המים בנחל הירקון.
25	2.2 ניטור בקטריוולוגי של הקטע המלוח בירקון
28	3. ניטור והדברת יתושים
28	3.1 טבלת ריכוז מחזורי הדברת יתושים לאורך הירקון
29	3.2 הדברת עשביה לתחזוקת דרכים וגדות נחל
30	4. תכנון
30	4.1 תכנון הסדרת הנחל מהים ועד לכביש גהה
30	4.2 מרכז פרס לשלום
30	4.3 תכניות מתאר מחוזיות למחוזות תל-אביב ומרכז
31	5. דוברות, חינוך והסברה

33	6. פרויקטים
33	6.1 טיפול בעצים לאורך הנחל
33	6.2 תכנית שביל אופנים, הליכה וספורט
34	7. חוק, משפט ואכיפה
34	משפטים נגד רשות נחל הירקון – עדכון ליום 30.7.99
38	II. מאזן ודוחות ביצוע
39	1. החלטת ממשלה בנושא חובות
40	2. דוחות כספיים ליום 31.12.98
41	3. דו"ח ביצוע 1-6.99

לכבוד חברי מועצת רשות נחל הירקון

- ראש העיר תל-אביב-יפו ויו"ר מועצת רשות נחל הירקון	מר רון חולדאי
- יו"ר הנהלת רשות נחל הירקון	עו"ד חיים עדיני
- ראש העיר רמת-גן	מר צבי בר
- ראש מועצה אזורית דרום השרון	מר מוטי דלג'ו
- ראש עיריית בני-ברק	הרב מרדכי קרליץ
- הרשות לשמורת הטבע והגנים הלאומיים	מר מודי אורון
- מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל-אביב-יפו	מר משה בלסנהיים
- חבר מועצת העיר, עיריית פתח-תקוה	ד"ר יוסי גולדברג
- אגף תכניות מתאר מחוזיות, משרד הפנים	אדר' עליזה וסרטייל
- מנכ"ל איגוד ערים דן (ביוב)	מר גדעון זץ
- סגן מנהל אגף ביצוע, החברה הממשלתית לתירות (חמ"ת)	מר אריק קודלר
- מנהל יח' משאבי מים, מקורות	מר אבי מיגמי
- הרופאה המחוזית, משרד הבריאות	ד"ר אביטל כהן
- מהנדס, מועצת רמת השרון	מר חיים כהן
- האגף לקרקע ומים, קק"ל	אינג' משה כהן
- מנהל מח' מים, עיריית הוד השרון	מר מיקי לס
- סמנכ"ל תכנון, מינהל מקרקעי ישראל	מר דן סתו
- מנכ"ל חברת גני יהושע	מר יחיאל פרצלינה
- מנהל אגף שימור קרקע וניקוז משרד החקלאות, מ"מ יו"ר ההנהלה	ד"ר דן רוזנצביג
- ממונה על תכנון פיזי באגף תכנון ופיתוח, משרד התיירות	גב' כרמית קדמי
- סגן ראש מועצת דרום השרון	מר אילן שהם
- מנהל תו"פ מחוז מרכז הרשות לשמורת הטבע וגנים לאומיים	מר יוני שילה
<u>מוזמנים :</u>	
- מנהלת מחוז תל-אביב, משרד לאיכות הסביבה	גב' דליה בארי
- מנהלת מחוז מרכז, משרד לאיכות הסביבה	גב' בת שבע קופטש
- מבקר פנים, רשות נחל הירקון	מר שמעון בן דוד

מר יוסי גורודנסקי	- רואה חשבון, רשות נחל הירקון
אינג' עזרא הנקין	- מהנדס, רשות נחל הירקון
ד"ר ראובן לסטר	- עו"ד, יועץ משפטי, רשות נחל הירקון
מר אפרים רובינזפט	- פקח, רשות נחל הירקון
גב' עליזה ברקן	- דוברות, הסברה וחינוך
מר יונתן רז	- מנהל שטח/ביולוג, רשות נחל הירקון
גב' רוזי רז	- מנהלת משרד רשות נחל הירקון

שלום רב,

הנדון: ישיבת מועצת רשות נחל הירקון מס' 19

הנך מוזמן/ת לישיבת מועצת רשות נחל הירקון, שתתקיים ביום חמישי כ"ג באב תשנ"ט 5.8.99, בשעה 17:00. הישיבה תתקיים בעיריית תל-אביב קומה 12 באולם הישיבות.

סדר יום:

1. אישור פרוטוקול מס' 18.
2. שביל אופנים – אדר' גדעון שריג.
3. תכנון משאבי המים לירקון – תכנית תה"ל, אינג' גיורא שחם, רפרנט נציבות המים לתכנית תה"ל.
4. מצוקת המים.
5. דיווחים.
6. דוחות כספיים ליום 31.12.99.

בכבוד רב,

דוד פרגמנט
מנהל הרשות

פרוטוקול ישיבת מועצת רשות נחל הירקון מס' 18

שהתקימה ביום 28.2.99

השתתפו:

מר רון חולדאי	- ראש העיר תל-אביב-יפו ויו"ר מועצת רשות נחל הירקון
עו"ד חיים עדיני	- יו"ר הנהלת רשות נחל הירקון
הרב מרדכי קרליץ	- ראש עיריית בני ברק
מר משה בלסנהיים	- מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל-אביב
מר דוד ברוידא	- מרכז תכניות, קק"ל
ד"ר יוסי גולדברג	- חבר מועצת העיר, עיריית פתח-תקוה
אדר' עליזה וסרטייל	- אגף תכניות מתאר מחוזיות, משרד הפנים
ד"ר אביטל כהן	- הרופאה המחוזית, משרד הבריאות
מר מיקי לס	- מנהל מח' מים, עיריית הוד השרון
מר אבי מיגמי	- סמנכ"ל הנדסה, מקורות
מר יחיאל פרצלינה	- מנכ"ל חברת גני יהושע
מר אריק קודלר	- סגן מנהל אגף ביצוע, החברה הממשלתית לתירות (חמ"ת)
ד"ר דן רוזנצביג	- מנהל אגף שימור קרקע וניקוז משרד החקלאות
מר אילן שהם	- סגן ראש מועצת דרום השרון
מר יוני שילה	- מנהל תו"פ מחוז מרכז הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים
גב' דליה בארי	- מנהלת מחוז תל-אביב, משרד לאיכות הסביבה
מר שמעון בן דוד	- מבקר פנים, רשות נחל הירקון
אדר' ישראל גודוביץ	- מהנדס עיריית תל-אביב-יפו
מר יוסי גורודנסקי	- רואה חשבון, רשות נחל הירקון
אינג' עזרא הנקין	- מהנדס, רשות נחל הירקון
ד"ר ראובן לסטר	- עו"ד, יועץ משפטי, רשות נחל הירקון
מר דוד פרגמנט	- מנהל רשות נחל הירקון

מר אפרים רובינזפט	- פקח, רשות נחל הירקון
מר יחיאל רוזנבלום	- נציג עיריית רמת-גן
מר יונתן רז	- מנהל שטח/ביולוג, רשות נחל הירקון
אדר' אריה רחמימוב	- מתכנן תכנית אב לנחל הירקון ותכנית מתאר
חסרים:	
מר מודי אורון	- הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים
מר צבי בר	- ראש העיר רמת-גן
מר מוטי דלג'ו	- ראש מועצה אזורית דרום השרון
מר גדעון זץ	- מנכ"ל איגוד ערים דן (ביוב)
מר חיים כהן	- מהנדס, מועצת רמת השרון
מר דן סתו	- סמנכ"ל תכנון, מינהל מקרקעי ישראל
גב' כרמית קדמי	- ממונה על תכנון פיזי אגף תכנון ופיתוח משרד התיירות
גב' בת שבע קופטש	- מנהלת מחוז מרכז, משרד לאיכות הסביבה

החלטות:

עו"ד עדיני, ציין כי בישיבה האחרונה הגיש את התפטרותו, אולם זו לא התקבלה ולכן הוא ממשיך בתפקידו - יו"ר ההנהלה.

1. אישור פרוטוקול ישיבה מס' 17 – הפרוטוקול מאושר.
2. סקירת המצב התכנוני – אדר' אריה רחמימוב הציג את תכנית האב לנחל הירקון ותכנית המתאר למחוזות תל-אביב ומרכז, וכן את תכנון שבילי אופנים לאורך הירקון.
3. דיווחים – מנהל הרשות – מנהל הרשות שם את הדגש על כמויות המים המעטות שיש בנחל. בקטע הנקי יש מצוקה של מים שפירים. בקטע המזוהם יש בעיה של איכות ולא של כמות. בקטע המלוח – יסחררו מי ים.
4. דיווח בנושא רשות נחל – רשות ניקוז – מר פרגמנט – היו לרשות הנחל סמכויות של רשות ניקוז, נוצרה חפיפה בתחום רשות הנחל עם הקמת רשות הניקוז. רשות הנחל התנגדה שסמכויות הניקוז ילקחו ממנה. הסיבה לכך היא כי הרשות גיבשה תפיסה לטיפול בנושא ההצפות ולכלל הנושאים שקשורים בירקון. הענין נמצא בדיון ברמה של השר. הרב קרליץ – נושא העברת התקציבים עדיין לא הוסדר. מר פרגמנט – נושא זה יסגר במסגרת הפתרון הכללי לשתיה הרשויות.
5. פעילות בירקון המלוח – מר פרגמנט – משרד הבריאות קבע תקן לריכוזי חידקי קולי צואתי. קויימו ישיבות בלשכת מר חולדאי, ראש העיר תל-אביב-יפו, בהם צויין כי התקן אינו תואם תקנים במדינות אחרות. ישנן מעט מדינות בעולם שבהן נקבעו תקנים לאיכות מים ושיט.

באיחוד אירופאי התקן החוקי לשחיה הוא 2,000 קולי צואתי ב- 100 מ"ל, התקן המומלץ הוא 200 ובכל זאת לא סגרו חופים, כלומר מכירים בכך שיש לתת זמן להגיע לאיכות הנדרשת. נקבע צוות משותף לעיריית תל-אביב-יפו, משרד הבריאות ורשות הנחל, אשר תפקידו להמליץ איזה פעולות יש לבצע כדי לחדש את הפעילות בקטע המלוח. יבדקו המוצאים הגולשים לירקון ויוכנו תכניות עם אומדנים לטיפול בהם. אחד המרכיבים החשובים הוא נחל אילון. הנחל סכור בקיץ על יד בית דני אולם בזמן גשמים הסוללה נפרצת והביוב מגיע לירקון.

מר חולדאי – השר רפאל איתן, השר לאיכות הסביבה, מינה אותי ליו"ר מועצת רשות הנחל, הרשות מורכבת מהרבה אנשים, שהקשר בניהם לא מחייב. אשתדל בתפקידי כיו"ר המועצה וכראש העיר לשמש כמפשר ולגשר על הפערים, בישיבה שקימנו הגענו למסקנה אחת והיא שיתוף פעולה מלא. דיגום המים בירקון יעשה בשיתוף עם משרד הבריאות, המגמה היא להחזיר לירקון המלוח את פעילות השיט.

6. **אישור הצעת תקציב 1999** – החוב של החברים ברשות מסתכם בהרבה מיליונים. מתבצעת פעולת בנושא גביה בכל המישורים כולל מול היועץ המשפטי של הממשלה ועד היום ללא הצלחה.
- מר פרגמנט – פורמלית יש ברשות 21 גופים הצריכים להשתתף בתקציב. הכספים שמעביר משרד החקלאות נרשמים בסעיף פרויקטים מיוחדים.
- גבי בארי – בתקציב ניקוי הנחל בוצעו רק 34%. מדוע סעיף כל כך חשוב לא מנוצל במלואו ?
- מר פרגמנט – הצעת התקציב נבנת כך שכל הגופים משתתפים בתקציב. ניצול התקציב בפועל כפוף להכנסות, התקציב עובר שינויים במהלך השנה.
- עו"ד עדיני – התקציב ממומש על פי הצורך.
- גבי בארי – הנחל וגדותיו מזוהמים, מבקשת לנצל את התקציב.
- עו"ד עדיני – סדר העדיפות יקבע על ידי הרשות.
- הצעת תקציב לשנת 1999 – מאושרת.**

רשמה: רוזי רז

מצוקת המים

כללי

מצוקת המים המתמשכת נותנת את אותותיה בירקון. כידוע, הקטע הנקי, מהמעיינות ועד למפגש עם נחל קנה, ניזון ממי מעיינות בלבד. הירידה במפלס מי התהום באזור המעיינות גורמת לכך כי רק מים המשוחררים באופן יזום על ידי חברת מקורות מזינים את הנחל. במורד המפגש עם נחל קנה זורמים בירקון קולחים מכפר סבא/הוד השרון ורמת השרון וכן שפכים מקלקיליה. להלן סקירה של המצב בשני קטעי הנחל שבהם זורמים מים מתוקים וקולחים וכן אפשרויות לפתרונות. הפתרונות מתבססים על יישום תכנית תה"ל. תכנית זו הוזמנה על ידי נציבות המים לאחר דיון שהתקיים בין רשות הנחל לנציב. התכנית מלווה בצוות היגוי מטעם נציבות המים ובהשתתפות נציג רשות הנחל. התכנית מתבססת על הקמת שתי מערכות לסחרור מים בירקון האחת בקטע הנקי והשניה בקטע המרכזי. בקטע הנקי יסוחררו מים שפירים. ישנה אפשרות לשלב את מערכת הסחרור עם אספקת מים שפירים לבעלי זכויות המים בקטע זה. בקטע המרכזי, שהוא הקטע שבו זורמים הקולחים, תוקם מערכת אשר תסחרר את המים כדי ליצור את הזרימה הנחוצה. מערכת זו מיועדת לאספקת קולחים לצרכנים שזוהו במסגרת הכנת התכנית. בימים אלה מכינים את הדו"ח הסופי.

הקטע הנקי

בעבר זרמו בירקון כ-25,000 מ"ק לשעה מי מעיינות ואילו כיום אין שפיעה בכלל. בתכנית האב של נחל הירקון נקבע כי רק מים שפירים יזרמו בקטע שבין המעיינות למפגש נחל קנה. מאז הירידה במפלס מי התהום ובתקופה שבה אין גשם, מים שפירים משוחררים לאפיק בתנאים מוגדרים:

- I. רשות הנחל או הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, רוכשות מים.
- II. חברת מקורות משחררת מים לאפיק כדי לאפשר לחקלאים לשאוב, על פי ההקצאות שנקבעו על ידי נציבות המים. מים אלה אינם מספקים את צורכי הנחל. לא רק שאין די בהם לקיים זרימה עד לשבע טחנות, הם גם אינם מספיקים כדי לשמור על אפיק מלא. עצירת זרימת מי המעיינות והקצב המשתנה של הזרמת מים, משפיעים לרעה על תנאי בתי הגידול וכמובן על החי והצומח. להלן מספר דוגמאות:
 - I. מפלס המים נמוך ביותר וישנם אזורים שהם למעשה בריכות ללא קשר עם קטעים במעלה או במורד. במצב זה נקטע רצף המים בנחל.

- II. זמני השהיה של המים בקטעי הנחל השונים, הם ארוכים יותר מבעבר. בשל כך ישנה עליה בטמפרטורת המים. העדר תחלופה וטמפרטורות גבוהות מאפשרות התפתחות של אצות. המשמעות היא שהמים עכורים יותר וחמים יותר. בטווח הקצר, השינויים נותנים את אותותיהם בעיקר בדגים.
- III. אזור המעינות עצמו הולך ומתיבש. לאחרונה הוצאו ממנו דגי לבנון נדירים כדי לשמרם עד שניתן יהיה להחזירם לנחל.

נציבות המים מגלה הבנה למצוקת המים בירקון אולם רשות הנחל נדרשת לשלם עבור מים המוזרמים לטובת הנחל. כידוע, ישנם בעלי זכויות לשאיבת מים בקטעי הנחל השונים. הזכויות מעוגנות בספר ההקצאות של נציבות המים. בתחילת שנות ה-90, שונתה הגדרת המים ממים שפירים לקולחים ובכך נחסך מהחקלאים לשלם קרן איזון עבור הפקת המים. היום, עם מצוקת המים והצורך לגבות כסף עבור הזרמת המים לחקלאים, שונתה ההגדרה בחזרה למים שפירים. החקלאים קיבלו הקצאות מים מקוצצות, אשר חלקם כבעבר, מסופקים דרך הנחל. יחסי הגומלין בין נציבות המים, מקורות ורשות הנחל, בנושאים הקשורים להזרמת מים ותשלום עבורם, עדיין לא סוכמו. על פי תכנית תה"ל, בקטע הנקי יסוחררו מים שפירים בספיקה של 2,500 מ"ק לשעה. ספיקה זו נקבעה בתכנית האב לנחל הירקון. הסחרור ייעשה באמצעות תחנת שאיבה במפגש הנחלים ירקון וקנה וקו שיחזיר את המים עם לאזור בריכת הנופרים.

הקטע המזוהם

בעבר, כאשר הוקמו מערכות לאיסוף שפכים וניבנו מט"שים (מכון לטיפול בשפכים) בכפר-סבא וברמת השרון, הוזרמו לירקון שפכים וקולחים באיכות ירודה. במקביל התגבר הניצול של מי המעינות, והתוצאה הבלתי נמנעת היתה - ירקון מזוהם המהווה מטרד תברואי וסביבתי. בעלי הקצאות המים נאלצו להשקות עם הקולחים, כאשר עם הירידה בשפיעת המעינות, הם נקלעו גם לבעיות של כמויות המים הזמינות, בעיקר בימי שיא. ניצול הקולחים מתוך המט"שים היה מזערי כך שלמעשה רובם זרמו לנחל. כיום, מט"ש כפר-סבא/ הוד השרון מפיק קולחים באיכות שניונית. המשדד לאיכות הסביבה הטיל על העיריות להוסיף טיפול שלישוני עד לסוף שנת 2000. מט"ש רמת השרון החדש החל את תהליך ההרצה. מתקן זה יפיק קולחים באיכות שמותרת להזרמה לירקון על פי הקביעה של המשדד לאיכות הסביבה ורשות נחל הירקון. תהליך ההרצה אמור להסתיים לקראת ספטמבר. בדיגום האחרון, שבוצע בתחילת חודש יולי, נראה שיפור משמעותי באיכות המים בנחל בקטע שבמורד כניסת קולחי רמת השרון (ראה פרק המים). המצב החדש יוצר גם בעיה. ההשקעה הגדולה של העיריות במט"שים והעליה בהוצאות התפעול ובמחירי המים בכלל, ממריצים את העיריות לחפש מקורות תקציביים למימון הטיפול בשפכים. מקור אחד הוא מכירת הקולחים.

השיפור הניכר באיכות הקולחים המוזרמים לנחל בעקבות הקמת מט"ש רמת השרון והשדרוג הנדרש ממט"ש כפר-סבא/הוד השרון הוא פרי מאבקים קשים, לאורך זמן. המשמעות של הצלחת הרשויות למכור את המים במכון היא שהמים לא יזרמו בנחל. במצב זה, כאמור, הירקון יאבד את מקור המים היחידי לקטע הנחל שבין המפגש עם נחל קנה ושבע טחנות. תוכניות לניצול הקולחים שהוצגו עד היום על ידי מפעלי המים של הרשויות, אינן מראות יכולת לניצול של כל הקולחים. כלומר, אין איגום של קולחי החורף. מחד גיסא, עניין זה מעיב על שלמות התוכנית כלפי נציבות המים. מאידך, הירקון ימשיך לשמש כ"מוצא זמין". כאשר בוחנים את יחסי הגומלין בין ספקי הקולחים והנחל נראה כי ישנם כמה תרחישים אפשריים:

- I. יוקמו מאגרים לאיגום חורפי וכל הקולחים ינוצלו. במקרה זה אין מים לנחל וצריך לפעול באופן עצמאי.
- II. לא יוקמו מאגרים והקולחים יוזרמו לנחל על פי לוח המים של ניצול הקולחים מתוך המכון. במקרה זה הנחל נתון לחסדי אחרים ויהיה על הרשות להקים את מערכת הסחרור באופן עצמאי ולדאוג להקצאת מים לכיסוי חלחול ואידוי ולמים שימשו לשמירה על הקשר עם המורד.
- III. תוכנית תה"ל תיושם, כולל כל מרכיבי השבת הקולחים. במקרה זה הקולחים יוזרמו לנחל וינוצלו מתוכו. הגורמים השונים, ספקי הקולחים, הצרכנים ורשות הנחל יהיו משולבים במערכת אדמיניסטרטיבית שתאפשר גבית כספים ותהיה אחראית לתפעול מערכת הסחרור וההשבה.
- IV. העיריות לא יצליחו להקים מערכות השבה. במקרה זה "עסקים כרגיל". הבעיות יהיו של איכות הקולחים.

פעילות רשות הנחל

הנהלת רשות הנחל קיבלה החלטה בישיבה מס' 78 ביום 14.7.99, כי הנחל לא ישמש כפתרון לסילוק קולחים, זאת ללא קשר לאיכותם. רשות הנחל מעונינת כי הרשויות ימצאו פתרונות חלופיים או לחילופין שיבואו בדברים עם הרשות למציאת הסדר.

ההחלטה התקבלה לאחר בחינת המעמד המשפטי של רשות הנחל ומרכיבים נוספים ולאחר ניתוח של שתי החלופות המרכזיות שזוהו.

- I. המעמד המשפטי – על פי חוות הדעת של היועץ המשפטי, ד"ר ראובן לסטר, משתמע כי המצב אינו חד משמעי, אלא יש צורך ששני הגופים, נציבות המים ורשות הנחל, יפעלו יחדיו, תוך הכרה בצרכים ותיאום המהלכים.
- II. מהם "מחירי הצל"? כלומר, איזה עלויות יחולו על הרשויות אם לא ינתן להם אישור הזרמה לנחל ככל שיחפצו. המרכיבים של "מחיר הצל" הם מוצא ימי, איגום של קולחי חורף, הגדרת איכות גבוהה מאוד. סביר מאוד כי מחירי צל גבוהים יחייבו את הרשויות לחפש פתרון חלופי.

III. קביעת איכות מותרת להזרמה – רשות הנחל קבעה, במסגרת תכנית האב, את איכות המים המותרת להזרמה לנחל. המשרד לאיכות הסביבה קבע תקנים מחמירים יותר והוא עוסק היום בניסוח תקנה בענין הרשאה להזרמת קולחים לנחלים.

חלופה א' - יש לקבוע כי הנחל אינו פתרון לסילוק עודפי קולחים, ללא קשר לאיכותם ובניגוד להחלטות קודמות. לאחר קביעה זו יצטרכו יצרני הקולחים למצוא פתרון חלופי או לבוא בדברים עם רשות הנחל למציאת הסדר. זוהי החלטה טקטית שכן אם "נצליח", הנחל ישאר בלי מים. במצב זה יהיה על הרשות לפעול באופן עצמאי לחלוטין, להתקין את מערכת הסחרור ולהערך השלמת האיבודים של חלחול ואידוי ושמירה על הקשר עם המורד.

חלופה ב' - פיתוח של תכנית תה"ל למצב שבו הקולחים יוזרמו לירקון באופן מתוכנן ומתואם עם נציבות המים, וינוצלו מתוכו על ידי תחנת שאיבה בשבע טחנות. אפשרות זו הופכת את הירקון למרכיב חי בסביבה, תוך פתיחת אופציות רבות לתפעול מערכות לשמירה על הנחל.

א. דיווחים לישיבת מועצת רשות נחל הירקון

ישיבה מס' 19

5.8.99

1. שוטף

1.1 ריכוז עבודות

ריכוז הוצאות לעבודות בנחל

45,100 ש"ח	* ניקוי אפיק על ידי מחפר
42,046 ש"ח	* ניקוי הנחל "סיירת זבל" + חישוף עשר טחנות
54,800 ש"ח	* טיפול בגדות ופינוי פסולת על ידי משאיות
141,946 ש"ח	סה"כ

* המשרד לאיכות הסביבה, מחוז תל-אביב, מימן את פינוי הפסולת בשפך הנחל בעלות של 35,000 ש"ח.

1.2 פיקוח

23.2.99 – התגלתה זרימת ביוב מרמת השרון ליד מגרשי הטניס, פקח הרשות דיווח למחלקת הביוב במועצת רמת השרון והמפגע טופל.

10-14.3.99 – גלישת ביוב לנחל אילון ולירקון מאזור דרום תל-אביב.

13.3.99 – זרימת ביוב מנקז ברנדייס.

13.3.99 – זרימת ביוב מטבחים בנקז רמת אביב.

16.3.99 ו- 18.3.99 זרימת ביוב תעלת רמת אביב, דווח למחלקת הביוב בעיריית תל-אביב.

22.6.99 – זרימת ביוב משוחת שאיבת מים של ניקוז אצטדיון רמת-גן לירקון. השאיבה לירקון נעשתה בניגוד לסיכום בהנחיות שניתנו. בבדיקות שנערכו למים, נמצאה תכולה גבוהה של שמנים ודטרגנטים.

20.1.99 – תפיסת גנב חול בשפך הירקון. הוגשה תלונה במשטרה על גניבת חול – המשטרה חוקרת.

16.6.99 – הושלכה פסולת בנין מאחורי מועדון המרגנית, על ידי קבלן עבודות שביצע עבודה במועדון. הפסולת פונתה על ידי עובדי מועדון המרגנית לאחר דרישת פקח הרשות.

עגלות קנייה בנחל – רשות הנחל ממשיכה לפנות לרשתות השיווק בדרישה לצמצם ככל האפשר את השלכת העגלות לנחל, במקביל מבצעת הוצאה ופינוי של העגלות מהנחל.

הזרמת מים שפירים – ביום 5.3.99, הזרימה חברת מקורות כ- 15,000 מ"ק מים. במהלך חודשים יוני- יולי 99, הוזרמו כ-100,000 מ"ק, לאספקה לחקלאות.

תצפיות על בעלי חיים – שתי משפחות של יאוריות (ממשפחת הברוזים) מקננות בעשר טחנות ובשבע טחנות.

סכרים –

- הגבהת סכר באל מיר לצורך שמירת מפלס מים בבריכת הנופרים.
- חסימת בריכה באבו רבאח למניעת גלישת מים שפירים.

1.3 פיקוח על תשתיות

רכבת – פיקוח על עבודות הרכבת מתבצע בשלושה אתרים:

- אזור ראש ציפור – פיקוח מול חברת נתיבי אילון על עבודות השיקום המשותפות לנתיבי אילון ורכבת ישראל.
- אזור הדר יוסף – פיקוח עבודות שיפוץ גשר הרכבת.
- גן לאומי מקורות ירקון – שיפוץ גשר והחלפת מסילה. במהלך העבודות החברה המכשירה את תואי הרכבת הקימה סוללה מעודפי עפר על גבול אזור המעינות מהשטח החקלאי. רשות הנחל דרשה מחברה המבצעת את פינוי הסוללה מיידית. הסוללה פונתה.
- גשר אוסישקין – הגשר פורק 5.4.99. העבודות להחלפת הגשר מתבצעות בין השאר בפיקוח של רשות הנחל. רשות הנחל פיקחה על הסדרי בטיחות השיטים באזור הגשר.
- נוה נאמן – מתקן כניסה לנקז אזור תעשייה נוח נאמן מערב בנחל קנה, רשות הנחל פנתה למהנדס העיר הוד השרון, לתכנון ובניה של המתקן.
- נחל רבה – רשות הנחל וחברת מקורות, בשיתוף רשות ניקוז ירקון הקימו שלושה סכרי עפר באפיק נחל רבה, למניעת זרימת ביוב גולמי מראש העין לירקון, במקרה של הפסקת פעילות מכוני הסניקה.
- מתקני סיפון קווי שפד"ן – איגוד ערים דן (ביוב) פרסם מכרז ובהתקן קבלן לביצוע הנחת צינור קליטה ופינוי גזים ממתקני הסיפון באזור. הפרויקט מבוצע בעקבות בקשה של רשות הנחל למניעת מטרדי ריח באזור הירקון.
- חברת החשמל – רשות הנחל פנתה לחברת החשמל להסרת עמודים לא שמישים, באזור עשר טחנות - העמודים הוסרו.

1.4 פיקוח על חקלאים

כללי

הפיקוח בשטחים הפתוחים והחקלאיים הוא בעייתי. הנגישות לשטחים אלה טובה ורבים מנצלים זאת להשלכות פסולת בנין, עפר, גזם וגרוטאות. בדרך כלל, רשות הנחל מפנה את הפסולת למעט כאשר ניתן לאתר את העברין ולחייב אותו בפינוי.

- בתאריך 28.5.99 פרץ חקלאי ממושב עדנים את סכר כביש 40 וביום 31.5.99 נבנה מחדש על ידי אותו חקלאי. התיקון אינו לשביעות רצוננו, החקלאי נדרש לבצע תיקון לאחר תום עונת ההשקיה.
- 13.7.99 - מיכלי הדשן של מושב נוה ירק פונו מגדת הנחל, בעקבות פניה של רשות הנחל. המיכלים יוצבו בשנה הבאה במאצרות בלבד, נושא זה סוכם עם מזכירות המושב.
- פעילות מול חקלאים למניעת זיהום הנחל – חמישה חקלאים בנו מאצרות על פי הנחיית רשות הנחל. הדרישה הועברה לחקלאים על ידי נציבות המים ורשות הנחל. הובהר לחקלאים כי הקצאת המים תבוטל אם לא יבנו את המאצרות.

2. מים – ניטור איכות המים בנחל הירקון

2.1 ניטור איכות המים בנחל הירקון

מטרת הניטור היא לאפיין את השינויים באיכות המים בשלושת חלקי הנחל: הנקי, המרכזי, שבו זורמים קולחים ובקטע המלוח של הנחל. תוצאות הניטור מאפשרות מעקב אחרי תהליכי הטיהור העצמי ואחר השינויים בנחל בעקבות הפעלת המתקנים לטיפול בשפכים וכן שינויים בשל מצוקת המים. נתוני איכות המים משמשים את החוקרים השונים הפועלים בירקון בכל הקשור לנתוני איכות המים והגדרת תנאים של בתי גידול בקטעי הנחל השונים. הניטור מתחלק לשני סוגים:

1. ניטור פיסיקוכימי של כל הנחל: איסוף נתונים פיסיקוכימיים, בקטריוולוגים ונתוני זרימה של המים לכל אורך הנחל ובמקורות המים לנחל.
2. ניטור בקטריוולוגי בקטע המלוח: תוצאות הניטור מהוות בסיס להחלטה באם ניתן לאשר פעילות שיט. בנוסף לכך, התוצאות משמשות ללימוד התהליכים השונים על אוכלוסיית החידקים בנחל.

תאור הפעילות

מערך הניטור

1. ניטור פיסיקוכימי: הניטור נערך שש פעמים במהלך השנה (אחת לחדשיים) בתחנות קבועות בנחל ובמקורות המים. המדדים שנבדקים נקבעו בהתאם למיקום התחנה או מקור המים ובתאום עם הצרכים של עבודות המחקר השונות שמתבצעות בירקון. כמו כן נערך מעקב אחר משטר הזרימה במקורות המים ובאפיק בקטעים השונים.
2. ניטור בקטריוולוגי של הקטע המלוח של הנחל נערך בשיתוף משרד הבריאות אחת לשבוע. דיגום המים נעשה בתחנות שנקבעו מראש. הדיגום כולל תחנות בקטע שבמעלה שבע תחנות כדי ללמוד את הנושא ברצף של הנחל.

שיטות העבודה

מים: בשטח נמדדים חמצן מומס, הגבה, טמפרטורה, מוליכות וספיקה. המדדים הכימיים נבדקים במעבדת בקוטוכם.

קרקעית: דיגום הקרקעית של הנחל נעשה באמצעות ציוד רשות נחל הירקון ונלקח בכלים מתאימים לאנליזה במעבדת בקוטוכם לבדיקות בקטריאליות ומעבדת הפקולטה לחקלאות לאנליזה של תכולת מתכות כבדות.

תוצאות ודיון ראשוניים

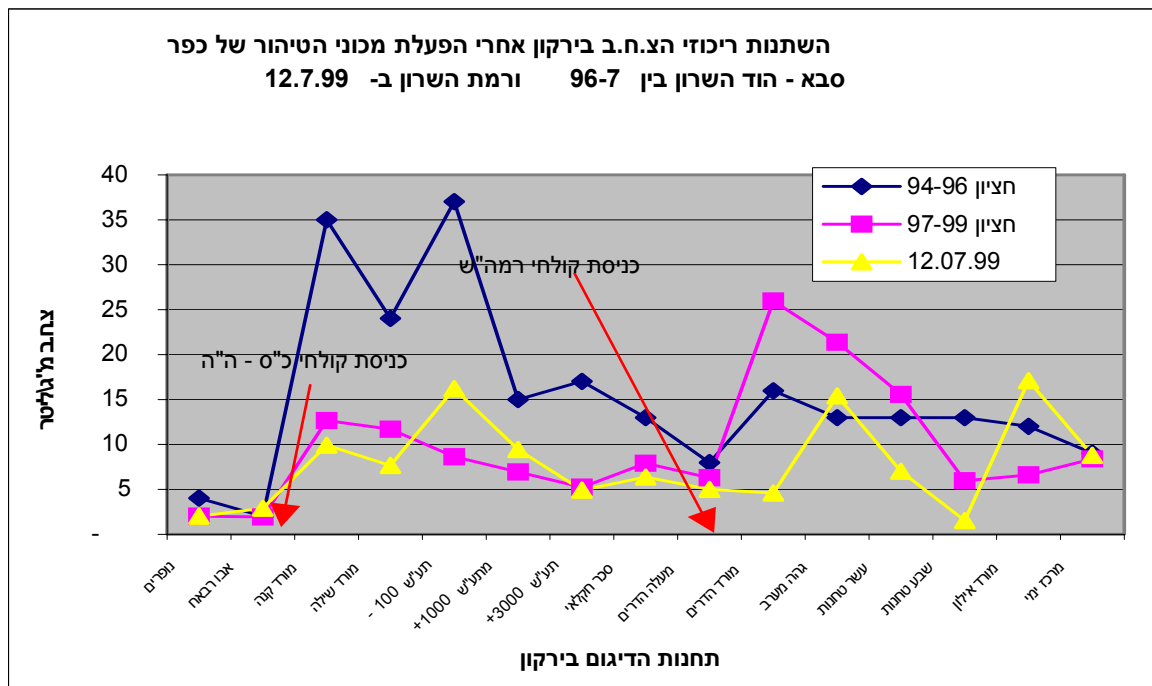
1. ניטור פיסיקוכימי

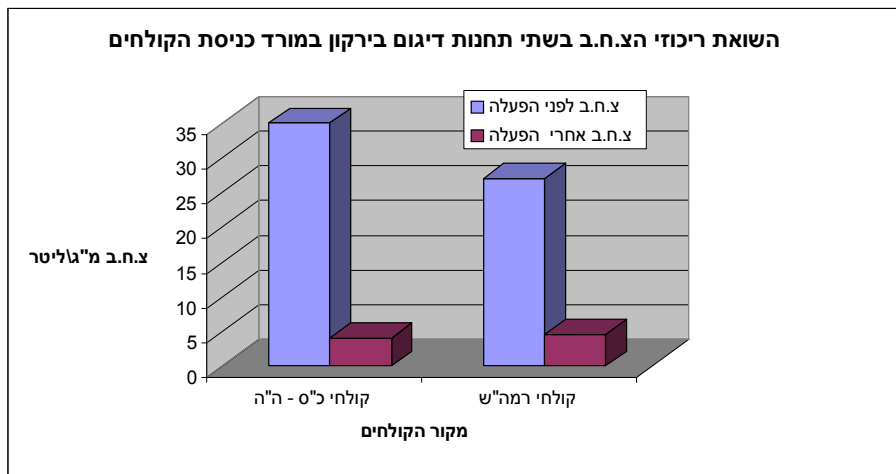
א. עומס אורגני

שינויים משמעותיים לטובה בריכוזי העומס האורגני (צ.ח.ב) התרחשו בירקון פעמיים במהלך השנים האחרונות (איורים 1 ו-2). השינוי הראשון חל בין השנים 1996 ל-1997 עם הפעלת המט"ש (מכון הטיהור לשפכי כפר-סבא/הוד השרון). העומס האורגני בנחל, במורד כניסת הקולחים, ירד מריכוז של כ-35 מ"ג/ליטר לריכוז של כ-12 מ"ג/ליטר. ריכוז העומס האורגני במורד הנחל, בשתי התקופות, ירד לריכוז הנמוך מ-10 מ"ג/ליטר הודות לתהליכי הטיהור העצמי ולמיהול עם מים שפירים מהמעיינות במהלך 1997 וחלק מ-1998.

עם תחילת ההפעלה של מט"ש רמת השרון חל שיפור ניכר בריכוז העומס האורגני (טבלה 1) בקטע הנחל שבין כניסת קולחי רמת השרון לקצה הקטע המתוק של הירקון בשבע טחנות (נתוני 2.7.99) זאת למרות שלא היה בתקופה זו כל מיהול של הקולחים המוזרמים לנחל עם מי מעיינות. ריכוז העומס האורגני ירד מ-25 מ"ג/ליטר לפני הפעלת המט"ש לריכוז הנמוך מ-5 מ"ג/ליטר אחרי הפעלת המכון. בשתי התקופות הראשונות ריכוז העומס האורגני בשבע טחנות התייצב ב-8 מ"ג/ליטר. מאז הפעלת המכון ברמת השרון הריכוז העומס האורגני בקצה הקטע המתוק של הנחל ל-1.5 מ"ג/ליטר (דיגום בודד) זה ריכוז המתאים למי נחל נקיים !

איור 1:

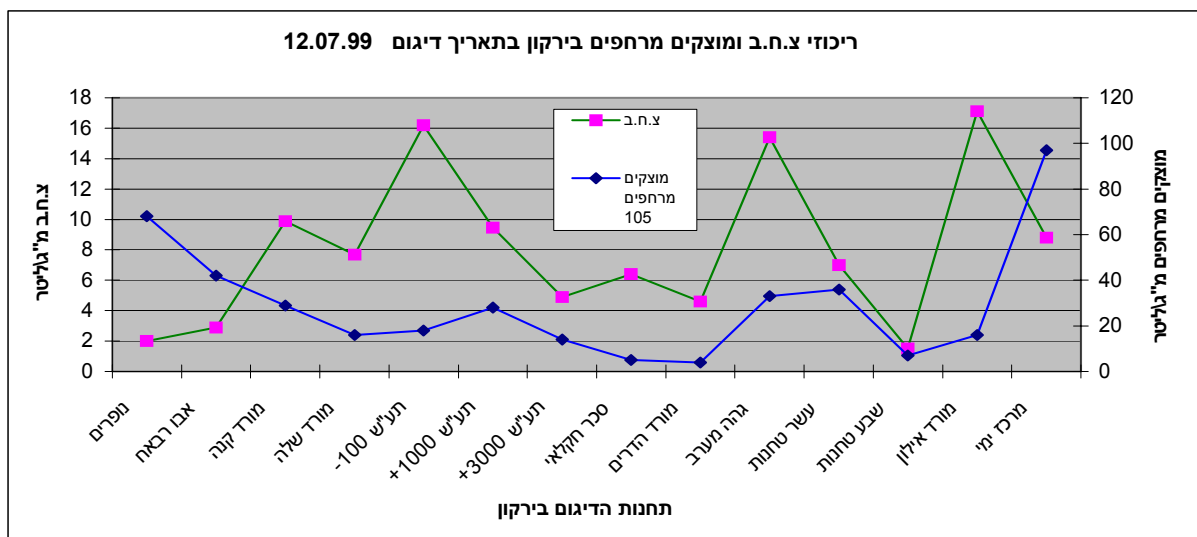
טבלה 1 (נתוני ר.נ.י = נתוני רשות נחל הירקון)

מדד	קולחי כ"ס הוד השרון		קולחי רמה"ש ישן	קולחי רמה"ש חדש	נדרש	יח
	נתוני ר.נ.י	נתוני המכון	נתוני ר.נ.י	נתוני ר.נ.י		
חמצן מומס		3.4	5.3	5.3	>3	מ"ג/ליטר
קולי. צ	27000		700000	20000	100	ספירה/100 מ"ל
צ.ח.ב	10.3	12	62	4.25	<10	מ"ג/ליטר
צ.ח.כ	72	86	198	94	<70	מ"ג/ליטר
מ"מ ⁰ 105	19	17	87.5	9	<10	מ"ג/ליטר
אמוניה	32.4		33.8	14.3	<3	מ"ג/ליטר
ניטראט	4.1		11.6	אין	אין	מ"ג/ליטר
חנקן	41.5		51.1	<10	<10	מ"ג/ליטר
זרחה	12		30	<1	<1	מ"ג/ליטר
דטרגנטים	0.2		0.6	אין	אין	מ"ג/ליטר
בורון	0.7		0.7	אין	אין	מ"ג/ליטר

מוצקים מרחפים

המוצקים המרחפים (מ"מ) (איור 3) בקטע הנקי של הנחל מתאפיינים בריכוזים גבוהים בשל ריכוז גבוהה של חלקיקים אנ-אורגנים, בעיקר חרסית. ניתן לראות זאת בהשוואה בין ערכי המ"מ ב- 105° לערכים ב- 550° (68 מ"ג/ליטר ל-35 מ"ג/ליטר בהתאמה). בקטע התיכון של הנחל, בין מפגש ירקון/קנה לשבע טחנות, חלה ירידה הדרגתית בריכוז המוצקים המרחפים. עליות מקומיות בריכוזי המוצקים המרחפים חלות במקביל לעליות הצ.ח.ב הנובעות מפריחת אצות בקטעי האיגום שנחל במעלה סכר חקלאי וסכר עשר טחנות. ליד המרכז הימי, בקטע המלוח של הנחל, חלה עליה משמעותית בריכוז המוצקים המרחפים. יתכן כי המרכיב האנ-אורגני גבוה וגורם לשינוי. הנושא יבדק בדיגום הבא.

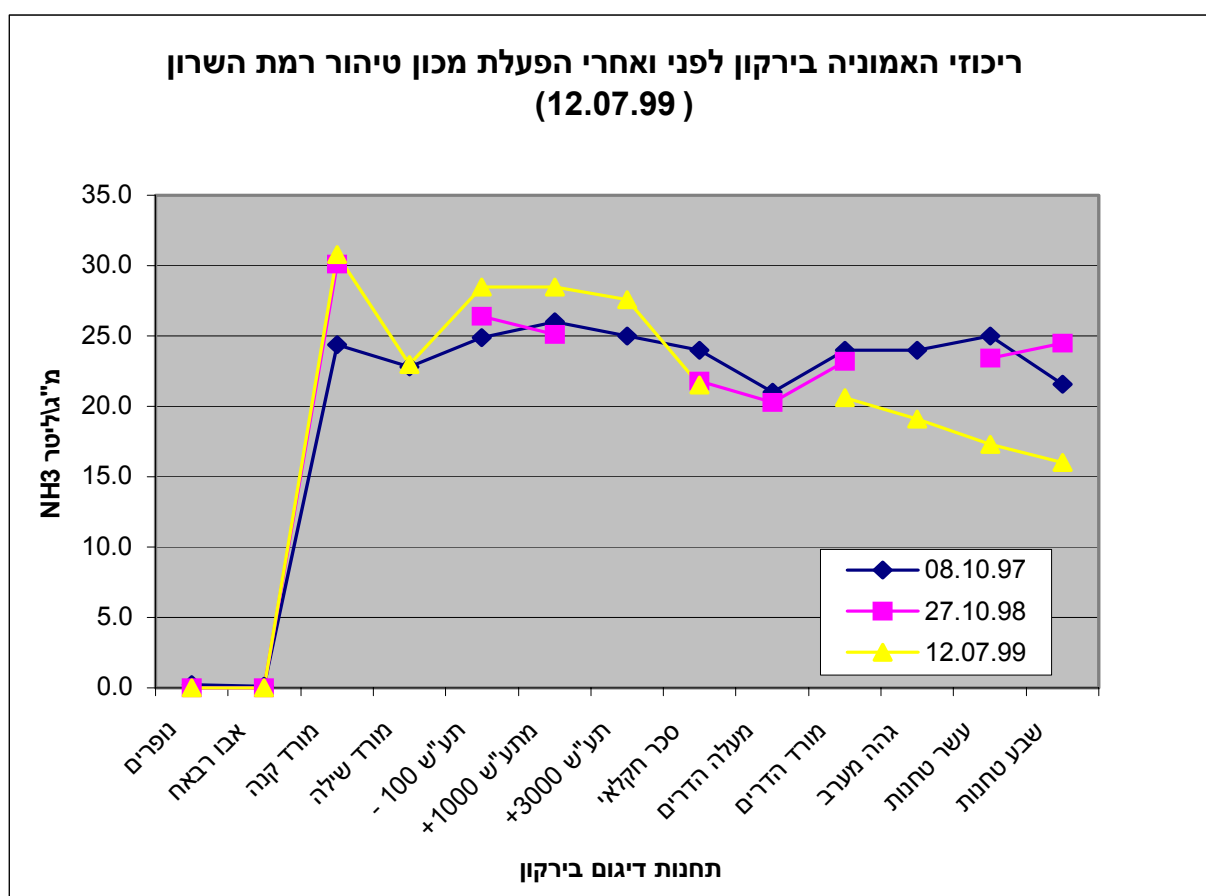
איור 3

אמוניה

ריכוז האמוניה בנחל עולה מערך קרוב ל-0 מ"ג/ליטר בקטע הנקי של הנחל לריכוז של 25 עד 30 מ"ג/ליטר בקטע המרכזי. לאורך הנחל לא ניקרת ירידה משמעותית בריכוזי האמוניה והערכים נותרו גבוהים מ-20 מ"ג/ליטר עד כניסת קולחי רמת השרון. בתקופה שלפני הפעלת המכון החדש ניכרה עליה מסוימת בריכוז האמוניה בקטע שבין כניסת קולחי רמת השרון לשבע טחנות. עם תחילת הפעלת המכון החדש (עדיין בהרצה) כבר ניכרת ירידה בריכוז האמוניה. נתונים אלה מתאימים לנתוני ריכוז האמוניה בקולחי רמת השרון שירדו מערכים של 35 ל-14 מ"ג/ליטר כבר בשלב ההרצה של המכון.

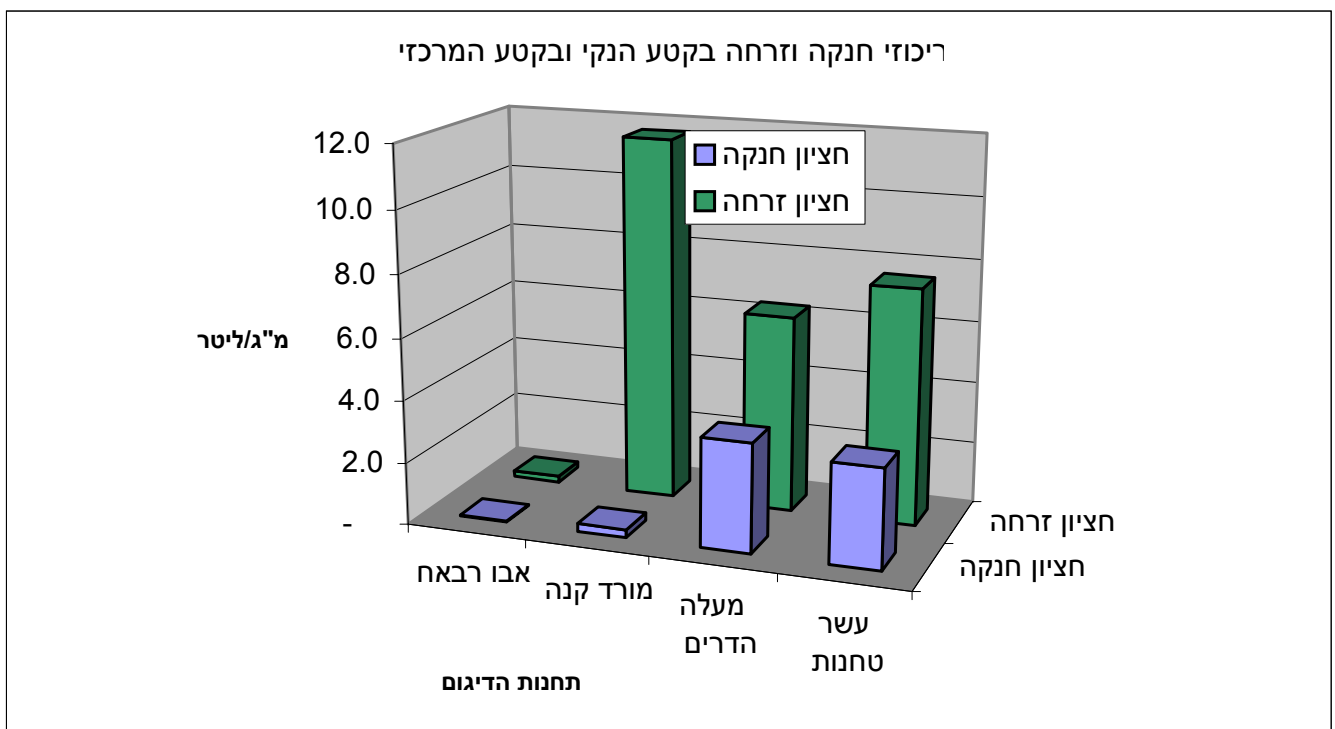
איור 4

זרחה וחנקה

ריכוז החנקה בקטע הנקי נמצא נמוך לאורך כל תקופת המחקר ומתאים לריכוזים הנמוכים של אמוניה וחנקן בקטע זה (תחנת דיגום אבו רבאח) (איור 5). ריכוז החנקה בחלק העליון של הקטע המרכזי הוא נמוך בהשוואה לריכוז האמוניה. הנתונים מצביעים על כך כי לא מתקיימים בחלק זה תהליכי פרוק של אמוניה והרחקת חנקן (ניטריפיקציה, דה-ניטריפיקציה). עליה קלה של ריכוזי החנקה בתחנות מעלה הדרים ועשר טחנות מצביעה על קיום מסוים של תהליכים אלה. ריכוז הזרחה בקטע הנקי (אבו רבאח) (איור 5) נמצא מתאים לערכים של מים שפירים. ריכוז הזרחה עולה עם כניסת קולחי כפר סבא/הוד השרון. בתחנות הדיגום שבמורד הקטע המרכזי (מעלה הדרים ועשר טחנות) חלה ירידה בריכוז הזרחה כתוצאה של ניצול הזרחה על ידי אצות.

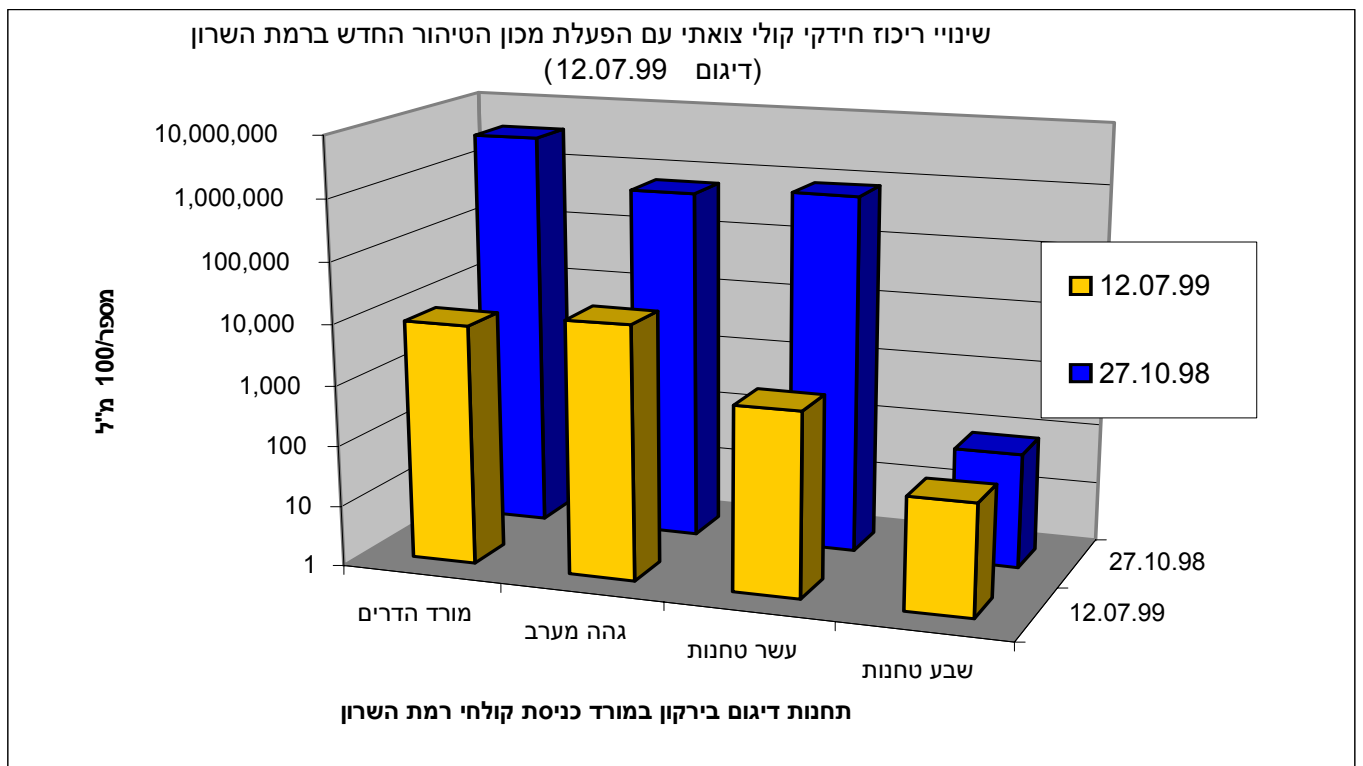
איור 5

בקטריולוגיה

ריכוז חיידקי קולי צואתי לאורך הנחל מושפע מריכוז החיידקים במים הנכנסים אל הנחל ובמידת המיהול של מי הקולחים עם מי הנחל הנקיים. במהלך השנים 99-1996 חלו שינויים גם באיכות המים הנכנסים לנחל וגם בכמויות המים השפירים הזורמים בקטע הנקי. המאפיין את שנת 1999 הוא הפסקה מוחלטת של גלישת מים שפירים אל הקטע המרכזי כך שמי הקולחים של כפר-סבא/הוד השרון לא נמהלים. אולם הפעלת המט"ש ברמת השרון (עדין בהרצה וללא סינון והכלרה) הביאה לירידה משמעותית בריכוז חיידקי קולי צואתי בירקון בקטע שבמורד כניסת הקולחים (איור 6).

איור 6

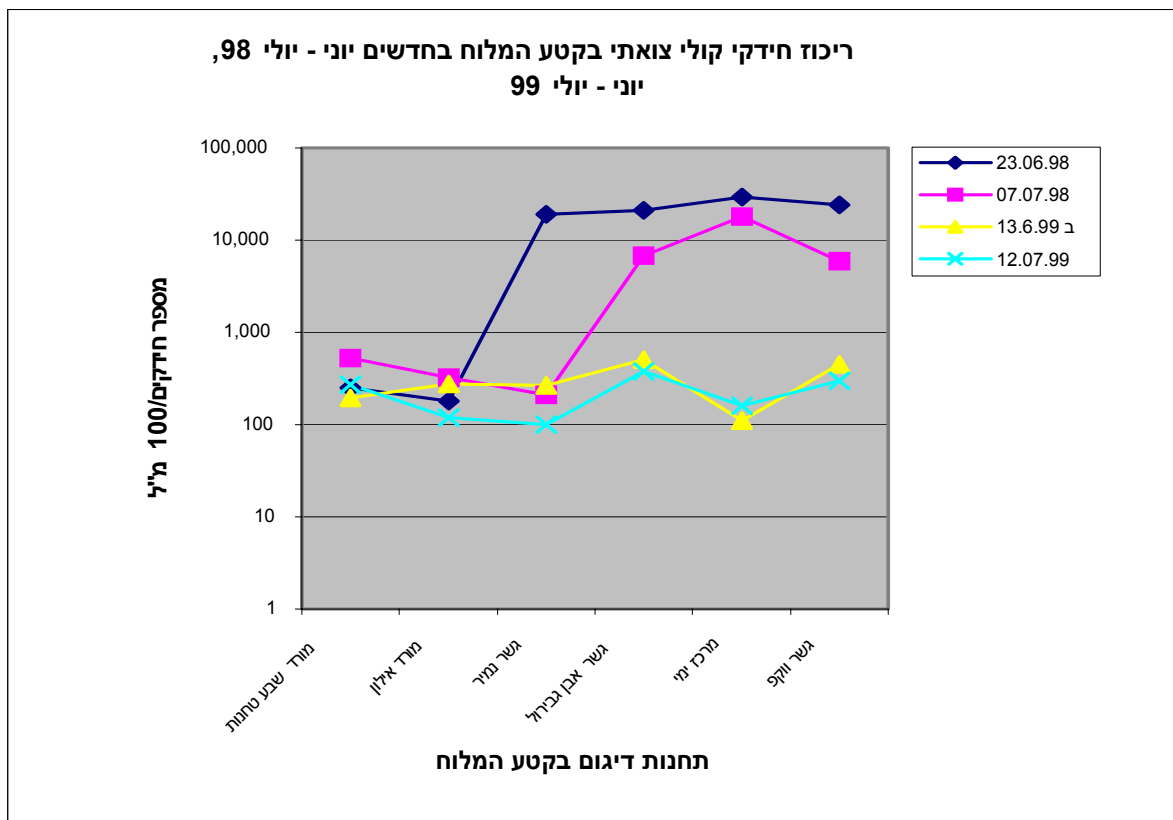
2.2 ניטור בקטריולוגי של הקטע המלוח בירקון

במהלך השנים 99-1998 מבוצע ניטור תדיר של ריכוזי חיידקים בקטע המלוח של הירקון. הניטור נערך בשיתוף משרד הבריאות וד"ר טוני מייסון (טבלה 2).

בעקבות פעולות נמרצות של עיריית תל-אביב-יפו להפסקת גלישות (שיפור בתשתית הניקוז – סגירת שני המוצאים – פאר ונקז רמת אביב) ביוב אל הנחל דרך מערכת התיעול ושיפור איכות הקולחים המוזרמים לנחל, חלה הטבה משמעותית באיכות המים בירקון בכלל ובקטע המלוח בפרט (איור 7). השיפור באיכות המים בא לידי ביטוי בירידה קבועה, אחידה ומתמשכת של ריכוזי החיידקים (איור 8).

בעקבות שיפורים אלו משרד הבריאות חידש את היתר השייט בקטע זה של הירקון ונקבעו תנאים לתוקף ההיתר.

איור 7

ריכוז תוצאות דיגום חידקי קולי צואתי בקטע המלוח 9-1998								
גשר ווקפ	גשר רוקח	מרכז ימי	גשר		גשר נמיר	מורד אילון	מורד	תאריך
			אבן גבירול	ברנדייס			שבע טחנות	
		145,000				360		ב26.04.98
		900						ב03.05.98
		114,000				3,270		ב17.05.98
300		800	500		1,200	500	1,500	27.05.98
200		70	260		260	220	270	02.06.98
		4,250				1,950		ב07.06.98
		20				553		ב09.06.98
		100				400		09.06.98
		2,500				1,500		10.06.98
	300	800			120	150	110	14.06.98
70			80		130	270	130	23.06.98
24,000		29,000	21,000		19,000	180	250	23.06.98
5,900		18,000	6,800		210	320	530	07.07.98
		1,050				190		ב07.07.98
		160				90		19.07.98
800		400	500		500	750	160	03.08.98
1,200		160	10		10	220	5,300	26.08.98
		120				110		ב01.09.98
240	780	690	10		70,000	140,000	340	7.09.98
					10	10		9.09.98
		220				380		ב13.09.98
12		160	240		230	440	430	20.10.98
	110,000	170,000	190,000		160,000	220,000	140,000	19.1.99
1,300		1,200	900		1,700	1,500		1.2.99
		121,700				20,450		ב14.2.99
61,000		47,000	90,000		210,000	69,000		1.3.99
1,800		5,100	11,000		19,000	15,000	3,200	9.3.1999
500		5,500	12,000		14,000	26,000	2,800	9.3.1999
		980				3,500		ב14.3.99
		5,400				11,000		ב11.4.99
100		600	1,400		64,000	2,000	4,600	16.3.99
100		900	1,000		39,000		4,900	16.3.99
		3,600				1,097		ב2.5.99
230	170	580	300	900	400	300	500	11.5.99
80	90	60	20		10	250	210	23.5.99
1,225	695	993	1,027	1,565	595	275	587	ב30.5.99
450	395	110	510	30	265	275	195	ב13.6.99
210		210	620	800	210	220	270	20.6.99
		200		250			770	20.6.99
-	160	240	180	170	60	80	90	29.06.99
325	100	225	1,100	290	325	100	80	ב04.07.99
300	110	160	380	50	100	120	270	12.07.99
85	600	400	75	90	510	557	240	ב18.07.99

תאריך בצרופ ב = משרד הבריאות
יחידות - מספר חיידקים ב- 100 מ"ל

3. ניטור והדברת יתושים

3.1 טבלת ריכוז מחזורי הדברת יתושים לאורך הירקון

קטע גהה נחל קנה	קטע הדריים גהה	קטע עשר טחנות שבע טחנות	קטע גהה עשר טחנות	חומרי הדברה	תאריכי הדברה
	*	*	*	MLO	12.4.99
*				MLO	22.4.99
	*	*	*	MLO	25.4.99
*				MLO	9.5.99
*				MLO	27.5.99
	*			MLO	25.5.99
	*	*	*	MLO	31.5.99
		*	*	גמבוזיות	5.6.99
*				MLO	15.6.99
		*		BTI	16.6.99
	*		*	MLO	17.6.99
	*			MLO	1.7.99
		*	*	MLO	4.7.99
		*		MLO+BTI	14.7.99
*				MLO	23.7.99
		*		MLO+BTI	25.7.99

- קטע גהה נחל קנה, הדברה בוצעה על ידי איגוד ערים השרון.
- רשות הנחל הנחתה את הגופים המדבירים באגן הירקון, לא להדביר עם חומרים דיפוזיים (רעלים), את מקווי המים ביובלי הירקון, למניעת הרעלת הדגים ובעלי החיים בירקון.
- דגירת יתושים קשה נמצאה בתעלת ניקוז באזור קניון אילון. רשות הנחל פנתה לעיריית רמת-גן, להסדרת התעלה. עיריית רמת-גן, אגף התברואה ביצע ניקוי וחישוף התעלה.

3.2 הדברת עשביה לתחזוקת דרכים וגדות נחל

קטע	סוג הטיפול
10 טחנות ועד גהה	הדברת תחתיות
גהה ועד 10 טחנות	כיסוח צמחייה לחישוף השביל בשתי גדות
מגהה ועד כביש 5, כולל נחל הדריס	ריסוס גדמים והתחדשויות אקליפטוסים

4. תכנון

4.1 תכנון הסדרת הנחל מהים ועד לכביש גהה

4.1.1 – תכנון כללי – התכנון הכללי נמצא בשלב שלפני הגשת טיוטא לוועדת ההיגוי. התכנית תאושר לאחר קבלת הערות הועדה וביצוע התיקונים.

4.1.2 – תכנון מפורט – הנהלת רשות נחל הירקון החליטה להזמין תכנון מפורט למספר קטעים. החשיבות בהזמנת התכנון נובעת מהדחיפות לבצע הגנות באזורים בעיתיים וכן בצורך לאפשר את הקמת שביל האופנים והספורט במקומות שמחייבים הסדרה לפני ביצוע השביל.

4.2 מרכז פרס לשלום

נערכו פגישות עם מנהל המחלקה החקלאית וצוות עובדים במרכז פרס בנושא מניעת בשפכי ביוב קלקיליה.

4.3 תכניות מתאר מחוזיות למחוזות תל-אביב ומרכז

תכניות המחוזיות (10/3 ו-5/2) מונחות על שולחן המועצה הארצית לתכנון ובניה. בתאריך 15.6.99 פורסמו סעיפים 77 ו-78 לשתי התכניות. הפרסום הופץ בילקוט פרסומים 4777, ט"ז בתמוז תשנ"ט, 30.6.99. להלן צילום הפירסום.

5. דוברות, חינוך והסברה

קומוניקטיב יזומים:

1. פתיחת השיט בירקון המלוח – קומוניקט משותף עם עיריית תל-אביב-יפו.
2. פתיחת השיט בירקון המלוח, מנקודת מבט של רשות הנחל – קומוניקט לעיתונות מקומית וארצית.
3. פתיחת שביל אופנים – קומוניקט לכלל אמצעי התקשורת.

כתבות טלויזיה:

- 25.2.99 – צילומי איסוזו – לקראת "גאו – טריפ".
- 9.4.99 – טלויזיה כללית ומקומית - מרתון קיאקים בקטע ירקון מלוח.
- 9.4.99 – טלויזיה כללית ומקומית - צעדת "טרי פוקס".
- 5.7.99 – קול ישראל רשת ב' – שלי יחימוביץ, ראיון של מנהל הרשות על החזרת פעילות השיט לירקון המלוח.
- 6.7.99 – ערוץ 3 חדשות מקומיות כתבה על נחל הירקון.
- 12.7.99 – ערוץ 3 זווית כתבה על נושא שבילי אופנים, הליכה וספורט.
- 14.7.99 – רדיו 99 FM, ראיון על החזרת הפעילות הירקון המלוח.
- 17.7.99 – קול ישראל, יומן השבוע תכנית על נחל הירקון.

עתונות:

- 5.7.99 – עיתונות יומית, הארץ, מעריב וידיעות אחרונות, בנושא החזרת השיט לירקון המלוח.
- 9.7.99 – "מגזין אופנים" – מאמר בנושא אופנים – רכיבה על אופנים.
- 9.7.99 – מקומונים – צומת השרון, שבילי אופנים. זמן תל-אביב, התחדשות השיט בירקון. זו עירי, פתיחת שבילי האופנים, הליכה וספורט.

השתלמויות:

- פקחי רשות הנחל השתתפו בקורס דוגמים של המשרד לאיכות הסביבה, וקיבלו תעודת מורשה.
- סיור עובדי הוראה במחוז תל-אביב סירו בירקון וקבלו הרצאה בנושא שיקום הירקון.
- אורחי הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, במסגרת השתלמות סירו בירקון ושמעו הרצאה.

- שדר קול ישראל סייר בירקון וקבל הסבר על הירקון לעריכת תכניתו ששודרה ביומן השבוע בשבת 17.7.99.

חינוך:

סטודנטים פונים לצורך עבודות באוניברסיטה בנושאים: שיקום הנחל, תיירות בסביבת הנחל, שימושי קרקע, מזהמים ודרך טיפול בהם, הדברת יתושים, ההיסטוריה של הנחל. הסטודנטים מגיעים מכל בתי ספר להשכלה גבוהה בארץ. כמו כן מגיעים תלמידים בבתי ספר תיכוניים, מגמת איכות סביבה, לקבלת סיוע בהכנת עבודות. מורים בשנת שבתון בהשתלמות מורים. * הכנת הצעה לפרויקט ניקיון הנחל מלווה בחומר עיוני על הירקון, לצופי ים תל-אביב, באתר סמוך לפעילות צופי הים.

סיורים:

- יו"ר דירקטוריון חברת החשמל ומנכ"ל החברה בנחל.

6. פרויקטים

6.1 טיפול בעצים לאורך הנחל

שלב א' של הפרויקט מתבצע בקטע שבין כביש גהה לכביש מס' 5. העבודה כוללת:

- דילול עצי אקליפטוס יחד עם ריסוס בחומר למניעת התחדשות של גדמים.
- כריתת עצים מסוכנים.
- נטיעת ערבות נחל וצמחית נחלים מתחת לקווי מתח.

6.2 שבילי אופנים, הליכה וספורט

החלה עבודת ביצוע שביל האופנים, ההליכה והספורט בקטע שבין עשר טחנות לאזור בית כהנא.

בשלב הראשון פונו כ-20,000 מ"ק פסולת בנין שהיו מונחים שנים רבות בגדת הנחל. הפינוי נעשה תוך שילוב נושאים הידרוליים של הסדרת האפיק עם הכשרת השביל. יש לציין כי חזות האזור השתפרה באופן ניכר.

המכרז לביצוע השביל פורסם. כעט מתבצעים התאומים הנדרשים מול תכנית ההסדרה. המימון להקמת השבילים מתקבל, בשלב זה, המקורות הבאים:

1,000,000 ש"ח	* המשרד לאיכות הסביבה
600,000 ש"ח	* עיריית תל-אביב-יפו
350,000 ש"ח	* עיריית רמת-גן
50,000 ש"ח	* החמ"ת

7. חוק, משפט ואכיפה

משפטים נגד רשות נחל הירקון - עדכון ליום 1/7/99

משפטי שטפונות

א. ת.א. 1546/92 בית משפט המחוזי בתל אביב, ראוניונה אדריאטיקה ו- 5 חברות ביטוח נוספות
סכום התביעה: 92.2 מיליון ש"ח (ערך 16.6.98)

במשך שנתיים לא חלה התקדמות במשפט זה, מכך רוב הצדדים מנהלים ביניהם הליך של פישור, אשר מתקדם באיטיות רבה. בזמנו, החליט יו"ר הנהלת הרשות כי רשות נחל הירקון לא תשתתף בהליך הפישור.

בסוף שנת 1998, קיבלו התובעות רשות לתקן את תביעתן ולבסס חלק ממנה על חו"ד חדשה שניתנה על ידי פרופ' זסלבסקי, מי שהיה נציב המים בעת השטפונות, נשוא המשפט. בפברואר 1999 הגשנו כתב הגנה מתוקן מטעם רשות הנחל. לאחרונה, פנתה חברת נתיבי אילון לבית המשפט וביקשה לבטל את הרשות שניתנה לתובעות לתקן את תביעתן. הדיון בבקשה זו נדחה מזמן לזמן וקבוע ליום 18.11.99.

ב. ת.א. 17510/94 בבית משפט השלום בתל אביב, דולב חברה לביטוח

סכום התביעה: 271,998 ש"ח (ערך 1.3.92)

אחרי משפט ממושך, נתן בית משפט השלום את פסק דינו ביום 27.10.99. התביעה נגד רשות נחל הירקון נדחתה, אך עיריית תל-אביב-יפו וחברת נתיבי אילון חויבו ברשלנות. שתיים אלה ערערו על פסק הדין.

שמיעת הערעור בפני בית המשפט המחוזי בתל-אביב החלה ביום 12.5.99, אך הופסקה כאשר בית המשפט הציע לחברת הביטוח "דולב", חברת נתיבי אילון ועיריית תל-אביב-יפו לסיים את הענין בפשרה. אחרי שני דיונים נוספים, הסכימו שלושה צדדים אלה כי פסק הדין שלפניו חויבו חברת נתיבי אילון ועיריית תל-אביב-יפו יבוטל (כנראה חברת נתיבי אילון ועיריית תל-אביב-יפו שילמו כסף רב לחברת הביטוח "דולב" כדי שתסכים לביטול פסק הדין).

בית משפט המחוזי הבהיר בפסק דינו מיום 23.6.99 (שבו נתן תוקף של פסק דין להסדר שהושג בין חברת הביטוח "דולב", נתיבי אילון ועיריית תל-אביב-יפו) כי ביטול פסק הדין של בית משפט השלום אינו מחייב את יתר הצדדים למשפט (וביניהם רשות נחל הירקון) וכי אין בו כדי לגרוע מזכויותיהם על פי פסק הדין של בית משפט השלום.

ג. ת.א. 245/95 בית משפט המחוזי בתל אביב, הדר, חברה לביטוח

סכום התביעה: 1.8 מיליון ש"ח (ערך 10.2.94)

משפט זה עדיין בשלב של דיונים מקדמיים. קדם משפט היה אמור להתקיים ביום 11.2.99
28.6.99 - - אך אלה נדחו ברגע האחרון, על פי בקשת התובעת. טרם נקבע מועד חדש.

ד. ת.א. 1800/95 בית משפט המחוזי בתל אביב, א. ספקטור ושות' בע"מ

סכום התביעה: 7.2 מיליון ש"ח (ערך סוף 1995)

בית המשפט המחוזי דחה את התביעה נגד רשות נחל הירקון, אך חברת ספקטור ערערה לבית
המשפט העליון. כעת ממתינים להוראות מבית המשפט העליון על צורת ניהול הערעור.

ה. ת.א. 438/96 בית משפט המחוזי בתל אביב, מנורה, חברה לביטוח

סכום התביעה: 1.4 מיליון ש"ח (ערך אפריל 1996)

באופן עקרוני נקבע כי משפט זה יאוחד עם הדיון ב"תביעה הגדולה" (ת.א. 1546/92)

ו. ת.א. 44810/98 בית משפט השלום בתל אביב, ציון חברה לביטוח

סכום התביעה: 211,742 ש"ח (ערך 10.5.98)

הוגש כתב הגנה. דיון מקדמי ראשון, שנקבע ליום 8.3.99 ולאחר מכן ליום 1.7.99, נדחה ברגע
האחרון על פי בקשת התובעת, שטענה כי היא רוצה לראות כיצד יתקדם הליך הפישור
ב"תביעה הגדולה". הדיון נקבע ליום 18.10.99.

ז. ת.א. 3372/98 בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, כלל חברה לביטוח בע"מ

סכום התביעה: 3.2 מיליון ש"ח (ערך 22.12.98)

תביעה זו הוגשה בסוף דצמבר 1998, ימים ספורים לפני תום תקופת ההתישנות. בחודש מרץ
1999, הוגש כתב הגנה בשם רשות נחל הירקון. טרם נקבע מועד לדיון מקדמי בפני בית המשפט.

ח. ת.א. 3365/98 בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, תביעת חברת הביטוח "שילוח" -

סכום התביעה: 15.9 מיליון ש"ח (ערך 28.12.98)

תביעה זו הוגשה בסוף דצמבר 1998, ימים ספורים לפני תום תקופת ההתישנות. בחודש מרץ
1999, הוגש כתב הגנה בשם רשות נחל הירקון. טרם נקבע מועד לדיון מקדמי בפני בית המשפט.

ט. ת.א. 3366/98 בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, תביעת חברת הביטוח "שילוח" -

סכום התביעה: 10.4 מיליון ש"ח (ערך 28.12.98)

תביעה זו הוגשה בסוף דצמבר 1998, ימים ספורים לפני תום תקופת ההתישנות. בחודש מרץ
1999, הוגש כתב הגנה בשם רשות נחל הירקון. טרם נקבע מועד לדיון מקדמי בפני בית המשפט.

י. ת.א. 6/97 בבית משפט השלום בתל-אביב - יכין חקל נגד רשות הנחל

סכום התביעה: 200,000 ש"ח (ערך יולי 99)

החלו הליכי ההוכחות ונסתימו עדיות התביעה. לרשות הנחל טענות הגנה טובות כנגד התביעה.

יא. ת.א. 67015.98 בבית משפט השלום בתל-אביב - חברת הביטוח אריה נגד רשות הנחל ואח'

סכום התביעה: 200,000 ש"ח

נזקי הצפה ברחוב סמדר ברמת-גן, עדין לא נסתימו הליכים מקדימים.

י"ב. ת.א. 48043/96 בבית משפט השלום בתל-אביב – דויטש ואח' נגד רשות הנחל

סכום התביעה: כ-250,000 ש"ח

יחד עם הרשות נתבעים גם מדינת ישראל האגף לשמור קרקע – טרם החלו ההוכחות בתיק, על פי הברור הראשוני לרשות טענות הגנה טובות כנגד התביעה.

י"ג. ת.א. 467/97 בבית משפט מחוזי בתל-אביב – יכין חקל נגד רשות הנחל ואח'

סכום התביעה: כ-1.5 מיליון ש"ח (ערך יולי 99)

התביעה בענין נזק לפרדסי יכין חקל, טרם ניתן לאמוד את סיכויי התביעה. התיק בשלבים מקדמים.

י"ד. ת.א. 76197/96 בבית משפט השלום בתל-אביב – פניקס ואח' נגד רשות הנחל ואח'

סכום התביעה: 37,915 ש"ח (ערך ינואר 98)

תיק זה נסתיים בהסדר מוסכם עם הרשות ועוד שישה נתבעים אחרים, הרשות שילמה סך של 1,700 ש"ח, לסילוק התביעה.

ט"ו. ת.א. 2071/98 בבית משפט המחוזי בתל-אביב – חברת הביטוח ציון נגד רשות הנחל

סכום התביעה: כ-1.5 מיליון ש"ח (ערך יולי 99)

התביעה בשלבים מקדמים אין אפשרות, בשלב זה, לאמוד סכויים.

ט"ז. ת.א. 3404/98 בבית משפט מחוזי בתל-אביב – חברת ביטוח הסנה ואח' נגד רשות הנחל

סכום התביעה: כ-1.4 מיליון ש"ח

הודעת צד ג' על עיריית רמת-גן נגד רשות הנחל ואח' בגין הצפות 91/92, טרם הוגש כתב הגנה של הרשות – נמצא בשלבי הכנה. לא ניתן לאמוד סיכויי התביעה. לרשות הנחל טענות סף מהותיות כמו התישנות.

י"ז. ת.א. 131570/98 בבית משפט השלום בתל-אביב – חברת ביטוח הסנה ואח' נגד רשות

הנחל

סכום התביעה: כ-170,000 ש"ח

הודעת צד ג' על עיריית רמת-גן נגד רשות הנחל ואח' בגין הצפות 91/92, טרם הוגש כתב הגנה של הרשות – נמצא בשלבי הכנה. לא ניתן לאמוד סיכויי התביעה. לרשות הנחל טענות סף מהותיות כמו התישנות.

משפטים הנובעים מהתמוטטות גשר המכביה (מטופלים על ידי פרקליטות המדינה יחד עם עמנו)

1. ת.א. 191/98 בית משפט המחוזי בחיפה, לין זינס ואח'

סכום התביעה: 4.5 מיליון ש"ח

2. ת.א. 1416/98 בית משפט המחוזי בירושלים הנרי סוויק ואח'

סכום התביעה: 12.8 מיליון ש"ח (הדיון אוחד עם יתר התביעות בבית המשפט המחוזי בחיפה).

3. ת.א. 524/98 בית משפט המחוזי בחיפה, פאול בסר ואח'

סכום התביעה : מעל מיליון ש"ח

4. ת.א. 728/98 בית משפט המחוזי בחיפה, ולדמיר פלדמן ואח'

סכום התביעה : מעל מיליון ש"ח

5. ת.א. 1011/98 בית משפט המחוזי בחיפה, סוזן סמול ואח'

סכום התביעה : 11 מיליון ש"ח

6. ת.א. 1412/98 בית משפט המחוזי בחיפה, אירנה ברזינה ואח'

סכום התביעה : מעל למיליון ש"ח.

7. ת.א. 255/99 בית משפט המחוזי בחיפה, ששה אלטרמן ואח'

סכום התביעה : מעל ל-10 מיליון ש"ח.

הדיון בכל המשפטים האלה אוחד ורשות נחל הירקון מיוצגת בהם על ידי פרקליטות המדינה. עבדנו עם הפרקליטות בהכנת תשובות לשאלונים, גילוי מסמכים וכו'. נערכו שלושה דיונים מקדמיים בפני בית המשפט, אשר לחץ על הנתבעים (בעיקר על המדינה וחברות הביטוח) שלא להתדיין עם התובעים בשאלת האחריות. הוצע כי המדינה וחברות הביטוח ישלמו סכום נדיב לקורבנות; לאחר מכן ניתן יהיה להתדיין עמם על סכומי נזק נוספים שהם תובעים; לבסוף, יתנהל דיון נפרד בין הנתבעים ובין עצמם בקשר למידת האחריות של כל אחד מהם. אף צד טרם אישר הסדר זה.

בג"צ 4665/98 בבית המשפט העליון, המהנדס מיכה בר אילן

נערך דיון בבית המשפט העליון, שבמהלכו "הכריח" בית המשפט את העותר לחזור בו מעתירתו כי מנהל רשות נחל הירקון יועמד לדין פלילי בכל הקשור להתמוטטות הגשר.

ב. מאזן ודוחות ביצוע

1. החלטת ממשלה בנושא חובות

ועדת השרים לאיכות הסביבה התכנסה ביום 10.5.99, והחליטה כי החברים ברשות הנחל יסדירו את חובותיהם במהלך שנת 1999 ואילך. החלטה זו 5075 (חממ/10) קבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 27.5.1999. ידוע כי מספר משרדי ממשלה פנו בבקשה לבטל את ההחלטה.

להלן נוסח ההחלטה:

2. דוחות כספיים ליום 31.12.99

3. דו"ח ביצוע 1-6.99